

**ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКА УПУТСТВА И
ПРЕПОРУКЕ – СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАСТАВНИКЕ
ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА**

Бања Лука, септембар 2021. годин

У изради материјала учествовали:

- Др Зорана Ковачевић, Филолошки факултет Бања Лука,
- Дубравка Миловановић, Музичка школа „Владо Милошевић“ Бања Лука,
- Ромина Гуидо Пајић, Гимназија Бања Лука,
- Јелена Војчић, ОШ „Јован Јовановић Змај“ Требиње,
- Аријана Жујић, Републички педагошки завод Републике Српске, координатор стручног тима.

Садржај:

Дидактичко-методичка упутства и препоруке – смјернице за наставнике италијанског језика	4
Слушање и разумијевање.....	6
Читање и разумијевање	6
Говор.....	7
Писање	8
Грамматика.....	9
Лексика	9
Пројекти.....	9
Начини провјеравања и оцјењивања вјештина	10
Исходи учења	11
Додатни рад	11
Корелација.....	11
Извори	12
Ресурси за реализацију.....	12

Дидактичко-методичка упутства и препоруке – смјернице за наставнике италијанског језика

Методика наставе италијанског језика треба да омогући складно развијање когнитивне, психомоторне, афективне и комуникативне способности у ченика, да подстиче слободу и креативност идеја, те развијање културних, естетских и интелектуалних вриједности и способности. Савремена настава италијанског језика произилази из најновијих достигнућа науке о језику, најсавременијих психолошко-педагошких теорија и сазнања о процесу учења и као таква треба да буде усмјерена на ученика. На овим полазиштима, као и на бројним страним и домаћим успјешним искуствима у настави италијанског као страног језика, заснивају се и ова дидактичка упутства, написана у форми сугестија наставнику и усмјерена на подстицање креативности и ангажовање стваралачких могућности у ченика. У циљу што веће мотивисаности ученика за успјешно учење италијанског језика и активирања њиховог креативног потенцијала, неопходно је успоставити позитивне емотивне односе и атмосферу узајамног повјерења и разумијевања између наставника и ученика, као и између самих ученика. Стварање и развијање присних односа значајно је на свим нивоима изучавања италијанског језика, будући да афективни потенцијал представља неопходан услов за несметан развој когнитивних способности у процесу учења. Истичемо значај мотивације у почетној фази учења, затим значај пажљивог избора наставних садржаја, усклађених са спознајним свијетом ученика, доживљајима и интересовањима одређеног узраста, као и разноликост активности са елементима игре које за циљ имају доживљај учења италијанског језика без притиска и страха од незнања, уз пуну слободу невербалног и вербалног изражавања, односно спонтано прихватање језика активирањем свих чула.

У складу са постизањем овог циља препоручује се избор тзв. слободних активности (*attività libere*), које подразумевају истовремено опуштање и активирање ученика и прелаз неоптерећеног увођења из свијета спонтаног учења кроз игру у свјесно учење језика. Наводимо најзначајнија средства, начине и поступке којима наставник може помоћи ученицима у успјешном учењу италијанског језика:

- динамичност и креативност у свим активностима;
- технике усклађености гласа, ритма и покрета у функцији изговора;
- технике: браинсторминг, удруживање идеја, отворено испитивање;
- избор одговарајућег језичког регистра;
- варирање различитих активности у зависности од интересовања и могућности ученика;
- фаворизовање интерактивног или групног рада;
- подстицање иницијативе ученика/ца;
- оплемењивање наставе елементима игре, ритма, драматизације;
- уношење цивилизацијских и интеркултуралних елемената;
- свијест о томе да је наставник често једини примјер и веза са италијанском културом;
- стална свијест о циљевима које желимо постићи;
- прилагођавање наставе разноликости и посебности интересовања и потреба ученика;
- употреба савремених техничких средстава;
- детаљно анализирање тешкоћа у процесу учења, као и могућег раскорака између очекиваних и постигнутих резултата;

- стално охрабривање и подстицање ученика на самостално учење;
- упознавање ученика са критеријумом оцјењивања и досљедност у томе.

Не занемарујући остале функције, посебну пажњу треба посветити развоју способности комуницирања уз висок степен течности и тачности. На почетку учења италијанског језика основни циљ је сензибилизација и развијање спонтаног и неоптерећеног усвајања комуникацијских функција. У току четворогодишњег учења италијанског језика, ученици потпуно свјесно стичу комуникативне способности развијањем вјештина усменог разумијевања (слушања), усменог изражавања (говора), писменог разумијевања (читања) и писменог изражавања (писања). Увијек треба водити рачуна о равнотежи између усмених и писмених активности. Приступ писаној форми изражавања има своју педагошку функцију од самог почетка учења, прво од једноставнијих облика до постизања вишег нивоа писменог изражавања.

Настава италијанског језика у основној школи је усмјерена на когнитивно учење. Приликом реализације наставног процеса паралелно се развијају и усмена и писана комуникација. То значи да се пажња подједнако посвећује развоју свих језичких вјештина: слушању и читању у оквиру разумијевања, говорној интеракцији и продукцији, те писању и њима се приступа на интегрисан и индивидуалан начин.

Програм другог страног језика намијењен је образовању и васпитању у основној школи. Програм другог страног језика представља учење, усвајање нових и понављање и утврђивање основних језичких граматичких структура које су обрађиване током година учења другог страног језика уз одређено циклично понављање и проширивање.

У реализацији наставног процеса, у средишту пажње је ученик и процес учења. Наставник није више једини извор знања, него је, у складу са методолошким постулатима, модел и треба да упућује ученике да користе различите изворе знања и како да уче.

Атмосфера на часу треба да буде пријатна и радна, јер таква атмосфера дјелује подстицајно на ученике. Код ученика треба развијати демократске и емпатичке особине. Наставник треба да развија код ученика самопоуздање и независност, кооперативност, колаборативност, културу дијалога, толерантност, разумијевање и уважавање различитости, мултикултуралности и плурилингвализма.

У наставном процесу, матерњи језик треба користити што је мање могуће, тј. само у ситуацијама када је то крајње неопходно.

Наставник треба да води рачуна да наставу реализује тако да је прилагођена различитим нивоима постигнућа ученика у одјељењу, као и различитим стиливима учења и индивидуалним потребама што је и основа приступа окренутог појединцу који је потребно почети уводити на овом нивоу.

Приликом припремања за наставни процес и у његовој реализацији, наставници треба да користе разноврсне и савремене: методе (метода демонстрације, илустрације, рада са текстом, разговора, рјешавања проблема, итд), облике рада (рад у пару, рад у групи, индивидуални рад, итд), типове задатака и расположива наставна средства (ЦД плејер и компакт дискови са снимљеним аудио материјалом, видео бим, постери, рјечници, итд) што омогућава ученицима да увјежбају и што боље усвоје презентоване садржаје тј. развијање и унапређење језичких компетенција. Наставник треба да подстиче ученике да активно учествују у самом наставном процесу тако што ће им омогућити да и они генеришу неке од додатних материјала који се користе на часу.

Понављање и реактивирање ученог омогућавају дјечи да учврсте знање. Такође је добро да, послвије одређених тематских цјелина, ученици, уз помоћ наставника, раде мале

пројекте који захтијевају реактивирање претходно усвојених знања и њихово коришћење у новом контексту.

За млађи узраст је потребно припремити много забавних активности. Забавне активности и игра помажу у успостављању опуштене атмосфере и климе повјерења.

Пожељно је да се италијански језик користи као језик комуникације у одјелењу. Упутства за активности и коментаре на ученички рад треба постепено изражавати на италијанском језику.

Слушање и разумијевање

Наставник треба да користи што разноврсније снимљене аутентичне материјале за слушање. Прије слушања наставник треба да одговарајућим активностима припреми ученике за успјешно прихватање нове теме и да усмјери њихову пажњу представљањем садржаја помоћу илустрација или фотографија, истицањем кључних ријечи и израза, као и постављањем различитог типа задатака које треба да ријеше током слушања. Такође, наставник треба да осмисли и активности после слушања и од ученика може тражити да ријеше одговарајуће задатке као што су одговори типа тачно/нетачно, уписивање ријечи или података који недостају, повезивање текста са сликама или одговарање на постављена питања.

Слушање – Ученик треба да научи да:

- препознаје гласове, нагласак, ритам и интонацију;
- разумије једноставна упутства и кратке усмене поруке и нешто из свакодневног говора о себи, породици и блиском окружењу;
- разумије кратке дијалоге, једноставне усмене поруке или једноставне пјесме у вези са познатим темама које чује уживо или са тонског записа;
- разумије фамилијарне ријечи и изразе из свакодневног говора о себи, својој породици и блиском и непосредном окружењу, ако се говори споро и са паузама и ако се користе кратке реченице;
- разумије једноставна и кратка питања, упутства, упозорења, саопштења;
- препознаје и издваја битне информације из краћег слушаног текста;
- препозна околности споразумијевања и расположења говорника у слушаном тексту.

Читање и разумијевање

Циљ развијања ове вјештине је оспособљавање ученика за самостално читање аутентичних текстова одговарајућом брзином и разумијевање њихове намјене схватањем и утврђивањем основне идеје или појединачних информација. За развијање ове вјештине треба користити разноврсне изворне текстове уз кориштење одговарајуће технике читања. Разумијевање текста се може провјеравати за вријеме или након читања. Неке од активности којима се провјерава разумијевање прочитаног текста могу бити: одговори на питања, попуњавање празнина у тексту или табели, одговори типа тачно/нетачно, давање наслова одређеним дијеловима текста и успостављање хронолошког реда реченица или дијелова текста.

Читање – Ученик треба да научи да:

- препознаје слова и разликује писану и говорну форму језика;

- чита наглас правилно изговарајући познате ријечи и кратке реченице;
- разумије једноставне писане или илустроване текстове;
- прати и разумије упутства, кратка обавјештења, упозорења и натписе;
- уопштено разумије једноставне текстове;
- гласно чита са прихватљивим изговором, нагласком и интонацијом;
- препозна врсту текста (визит-карте, писмо, проспект, новински огласи и плакати);
- разумије основне информације у кратком тексту о познатој теми.

Говор

Комуникативни приступ подразумева развој све четири вјештине и њихову интеграцију. Међутим, посебну пажњу у току наставе италијанског језика треба посветити развоју вјештине говора који ученицима треба да омогући успјешну комуникацију. Да би ученици били мотивисани за комуникацију, потребно их је стимулисати. За стимулисање комуникације могу се користити сљедећи извори: теме и садржаји из обрађиваних текстова, слике, цртежи, план града, плакати, постери и сл. Препоручују се припремне активности у пару или у мањим групама код захтјевнијих задатака. У први план ставити садржај, а не граматичку коректност исказа. Ученике похвалити за активно учешће и интересовање и на прикладан начин указати на евентуалне грешке. Посебну пажњу треба посветити дијалозима већ на почетном нивоу када се ученици представљају, поздрављају и сл. Кроз дијалоге треба симулирати свакодневне животне ситуације које би могле бити засноване и на личним искуствима ученика. Монолошко изражавање, такође, може се употребљавати када се тражи од ученика да, нпр., причају о себи, о неким догађајима, ситуацијама и слично.

Говор – Ученик треба да научи да:

- правилно изговара гласове и скупове гласова, коректно акцентује ријечи и поштује реченичну интонацију;

А. учествује у разговору:

- поздравља и одговара на поздрав;
- представља себе и друге;
- изражава (не)задовољство, (не)допадање, захвалност, извињење;
- поставља и одговара на једноставна питања;
- предлаже активности.

Б. повезано говори:

- употребљава једноставне изразе и просте реченице;
- даје једноставне информације о себи, школи, мјесту у којем живи, о пријатељима и породици;
- једноставно описује лица, школу и мјесто;
- изражава основне просторне односе;
- изражава припадање;
- прихватљиво изговара, прихватљиво наглашава ријечи;
- на једноставан начин опише себе, своју породицу и вршњаке;
- на једноставан начин опише позната мјеста;
- на једноставан начин опише свакодневне радње;
- учествује у једноставној конверзацији;

- изражава једноставан приједлог и учтиво га прихвата или одбија;
- на једноставан начин изрази своје основне потребе, жеље и намјере;
- тражи и даје једноставне информације.

Писање

За развијање ове вјештине може се користити писање на задату тему или писање на слободну тему. Ученицима треба указати на важност самог процеса писања и писаног изражавања. Писани текст треба да има одговарајућу форму, лексику, те граматичку, правописну, и интерпункцијску тачност. Осим приступа писању као производу, може се почети уводити и приступ писању као процесу, уз повезивање писања са другим језичким вјештинама.

Циљ развијања вјештине писања је да се ученик оспособи да у писаној форми оствари комуникацију. За развијање ове вјештине треба користити контролисано писање на задату тему (писање по моделу, довршавање текста, попуњавање текста, диктат) и тзв. слободно писање (имејла, писма, поруке, краћих параграфа од 60 до 80 ријечи у шестом разреду, од 80 или више у седмом, од 80 до 100 у осмом и до 120 у деветом разреду). Писани текст треба да има одговарајућу форму, лексику, граматичку и правописну тачност.

У настави италијанског језика, за учење граматичких структура препоручује се индуктивни приступ. Ученици из низа предочених примјера идентификују језичке структуре и уочавају правила која касније примјењују у пракси.

Граматичке структуре се уводе постепено и примјењују на великом броју вјежбања базираних на реалним ситуацијама. Понављање већ познатих структура омогућава да ученици утврде оне дијелове које нису најбоље савладали у претходном периоду. С обзиром на то да познавање граматичких правила није циљ наставе италијанског језика, не треба тражити од ученика да их репродукују уколико их правилно употребљавају.

Лексика је један од битних елемената у учењу страног језика. За објашњавање нове лексике наставници треба да користе контекстуални приступ. Ученике треба подстицати на усвајање парадигми ријечи и колокација коришћењем савремених приступа настави лексике, као нпр. креирањем мапа ума или мрежа.

Наставник треба да буде обазрив код исправљања грешака. Ученике не треба прекидати због грешака које праве у току усменог излагања. Наставник треба да укаже на њих по завршетку излагања или да се користи методом тзв. корективне повратне информације. У писаним радовима наставник треба да означи врсту грешке. Када је то могуће, треба пружити прилику ученицима да сами исправе своје грешке. Треба водити рачуна да исправљање писаног текста не буде фактор демотивације.

Приликом објашњавања граматичких садржаја наставници треба да сведу употребу сложене терминологије (метајезика) на минимум. Препоручује се писано и усмено тестирање усвојености вокабулара и граматике у контексту, а не директним испитивањем значења ријечи и знања граматичких правила.

Домаћи рад, као наставак рада у школи, омогућава ученику континуитет у усвајању презентованог градива.

Писање – Ученик треба да научи да:

- примјењује основна правописна правила;
- једноставно описује просторију, лица и предмете;

- описује свакодневна збивања у школи и породици;
- напише једноставно писмо са личним подацима и честитку;
- примјењује основна правила интерпункције и правописа;
- користи једноставне изразе и реченице да би описао/ла породицу, школу, хоби;
- пише и одговара на кратке и једноставне поруке, разгледнице, кратка писма, СМС поруку и имејл;
- напише једноставну личну биографију.

Граматика

Граматика не смије да буде сама себи циљ, она треба да буде средство ка циљу, то значи да настава граматике треба да оспособи ученике да стварају што исправније реченице и исказе на италијанском језику. У настави италијанског језика, за учење граматичких структура, препоручује се индуктивни и комуникативни приступ. Наиме, ученици треба да из низа предочених примјера идентификују језичке структуре и уоче правила, те да самостално дођу до усвајања граматичких законитости. Граматичке структуре се уводе постепено и примјењују на великом броју вјежбања базираних на реалним ситуацијама. Треба избјегавати употребу метајезика. Понављање већ познатих структура омогућава да ученици утврде оне дијелове које нису најбоље савладали у претходном периоду.

Лексика

Лексика је један од битних елемената у учењу страног језика. За успјешну комуникацију познавање ријечи је значајније од познавања граматичких правила. За објашњавање нове лексике наставници треба да користе контекстуални приступ. Ученике треба подстицати на усвајање парадигми ријечи и колокација коришћењем савремених приступа настави лексике, као нпр. креирањем мапа ума или мрежа. Препоручује се писано и усмено тестирање усвојености вокабулара у контексту, а не директним испитивањем значења ријечи. Пожељно је континуирано понављање лексичких јединица у облику краћих активности на почетку или крају часа. Игре нарочито погодују усвајању, увјежбавању и понављању вокабулара.

Пројекти

Израда пројеката је веома корисна за ученике у настави италијанског језика. Оваква активност омогућава развијање самосталности и одговорности код ученика. Пројектни задатак треба да је јасно дефинисан, са детаљним упутством за израду и прилагођен способностима ученика. Ученици могу реализовати пројектни задатак индивидуално, у пару или у групи (што зависи од плана рада наставника и договора између ученика и наставника). Завршетак рада на пројекту представљају презентације које ученик/пар/група реализују на часу. Презентације могу бити разноврсне: зидне новине, постери, излагања праћена слајдовима, видео презентације, итд.

Праћење, вредновање и оцјењивање

Приликом оцјењивања ђака наставници треба да праве разлику између учених и научених структура. Учено градиво, на примјер, односи се на препознавање одређених глаголских форми, док научено градиво подразумева тачну употребу одређених глаголских форми у контексту. Када је ријеч о вокабулару, научено градиво се односи на учениково

познавање значења ријечи, док усвојени вокабулар подразумијева употребу ријечи у различитим контекстима.

Праћење, вредновање и оцјењивање ученика је континуиран и сталан процес у настави италијанског језика. Наставници прате, вреднују и оцјењују ученике путем усмених и писаних провјера постигнућа.

Усмене провјере постигнућа врше се у току реализације наставних садржаја на часовима, тј. рада у пару, у групи и индивидуалног рада ученика. Наставник редовно прати и записује запажања о правилном изговору, јасном изражавању, правилној употреби граматике, богатству вокабулара, начину изражавања и сналажењу у разним ситуацијама. У току полугодишта наставник треба да најмање два пута оцијени ученика према способностима за учествовање у говорној интеракцији и за усмено излагање.

Писане провјере постигнућа реализују се кроз низове задатака објективног типа, тестове, контролне радове, вишеминутне провјере постигнућа и писмене задатке. Писмени задаци могу се састојати од писања писма (у електронској и традиционалној форми) различитог садржаја (захваљивање, позивање, извињење, тражење и давање информација).

На почетку школске године наставници треба да упознају ученике са системом рада и оцјењивања. Поред контролних радова, писаних вјежби, тестова и других врста задатака, оцјењује се и ученикова активност на часу. У том смислу требало би избјегавати класично усмено испитивање ученика, а усмену оцјену извести на основу ученикове активности на часу. Уколико ученик није активан и не одговара на наставничково подстицање да се укључи у рад одјелења, наставник га може усмено испитати и на тај начин провјерити и вредновати његово знање.

Начини провјеравања и оцјењивања вјештина

Читање и слушање

Начин провјеравања и оцјењивања способности разумијевања писаног текста (читање) и усменог разумијевања (слушање) спроводи се усмено (одговори на питања о тексту, разговор, кратки резиме, утврђивање редосљеда параграфа или слика итд) или писмено (одговори на питања о тексту, да/не одговори или краћи одговори, попуњавање празнина, објашњење кључних ријечи описно или путем синонима итд).

Говор

Вјештина усменог изражавања (говор) провјерава се и оцјењује кроз више елемената: течност и јасноћа изражавања, изговор (акцент), кохерентност и повезаност изражавања (логички слијед), познавање теме, прилагођеност језичког израза ситуацији (говорнику), богатство и правилна употреба лексике, граматичка правилност, грађење реченице итд.

Писање

Провјеравање и оцјењивање писменог изражавања (писање) базира се на испуњењу одговарајућих захтјева у погледу форме (порука, краће писмо, формално писмо, есеј, резиме итд), стилских карактеристика (прилагођеност језичког израза теми, прегледност и јасноћа изражавања, ред ријечи, језички регистар, кохерентност и повезаност мисли и идеја итд) и језичких и граматичких садржаја (граматичка правилност у употреби времена, замјеница, мјеста придјева и друго, богатство лексике, правопис итд). *О поступцима и модалитетима приликом провјере и оцјењивања знања видјети више у одјељку *Дидактичка упутства*.

Писмени задаци

Предвиђена су два писмена задатка, по један на крају полугодишта. Писмени задаци се раде један школски час. Писмени задаци представљају коначну провјеру знања и неку врсту сумарне провјере постигнућа ученика у протеклом периоду. Конципирање и садржај писмених задатака треба осмислити тако да представљају објективан пресјек најважнијих вјештина које су се са ученицима увјежбавале и радиле током године, са јасним упућивањем на стандарде знања за одређени ниво. Оцјена на писменом задатку не треба да буде пресудно мјерило приликом закључивања завршне оцјене, већ један од кључних фактора за њено коначно формирање.

Исходи учења

Ученици основне школе треба да у говорној и писаној комуникацији савладају програмске садржаје дате у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. Ученици треба да активно учествују у разговору (уз одређену помоћ наставника). Ученици треба да разумију изоловане реченице и често кориштене ријечи из подручја од непосредног личног интереса, могу да комуницирају у једноставним и уобичајеним ситуацијама о познатим темама и активностима и једноставно опишу аспекте свог образовања, непосредну околину и садржаје у оквиру задовољавања својих потреба.

Додатни рад

Циљ додатне наставе је да се заинтересованим, надареним и мотивисаним ученицима пружи прилика да прошире своје знање језика у подручјима којима се у редовној настави посвећује мање времена и пажње.

Приједлог плана додатне наставе из италијанског језика:

- Учврстити знања из редовног програма;
- Реализовати садржаје изван стандардног плана и програма;
- Развити позитиван став према свим облицима рада;
- Развити занимање за обраду тема на другачији начин;
- Оспособити ученике за што самосталнији рад;
- Омогућити ученицима да путем аудио-визуелних метода буду у контакту са изворним говорницима;
- Оспособити ученике да у мањим групама учествују у комуникацији са наставником али и међусобно;
- Оспособити ученике за разумијевање писаног текста;
- Припремити ученике за састављање кратких састава у складу са њиховим узрастом и интересовањима.

Корелација

Матерњи језик и књижевност: размишљање о језику као систему комуникације, фонолошки, правописни, граматичко-синтаксички систем, различити аутентични текстови, поезија, елементи драматизације.

Историја: историјске личности, значајни научни проналасци, свијет научне фантастике.

Географија: Европа, градови, клима и рељеф у Италији, италијанске регије и њихове одлике, знаменитости културе, туристичка мјеста у Италији, архитектура будућности – футуроскоп.

Музичка умјетност: развијање музикалности, ритма и његовање италијанске канцоне.

Ликовна умјетност: познати италијански сликари и умјетнички правци.

Информатика: нове технологије, интернет у функцији усавршавања италијанског језика.

Извори

Уџбеници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске, приручници, граматике и рјечници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске.

Ресурси за реализацију

а) Материјални услови – За квалитетно извођење наставе италијанског језика неопходно је обезбиједити добре услове за опремање учионице, формирати елементарни библиотечки фонд (књиге, рјечници, граматике, методе, стрипови, постери, географске карте, часописи, аудио и видео материјал).

б) Стандарди и нормативи – Настава италијанског језика требало би да се изводи у посебној учионици, са могућношћу доброг затамњивања и намјештајем који не би требало да заузима превише простора. Препоручљиво је да уз учионицу постоји и кабинет за наставника, за одлагање опреме и учила, припрему за час или обављање консултација. Наставник би требало да има на располагању графоскоп, касетофон, ЦД плејер, телевизор, видео-рекордер, компјутер (са сталним прикључком на интернет). Управа школе, у сарадњи са Министарством просвјете и културе Републике Српске, Републичким педагошким заводом Републике Српске, Амбасадом Републике Италије у БиХ, Градом Бања Лука итд, треба перманентно да ради на стварању поменутих предуслова.

ц) Оквирни списак литературе и других извора (према слободном избору наставника зависно од потреба у ченика и наставе) – Поред уџбеника препоручених и одобрених од стране Министарства, наставници су слободни да у настави користе и друге методе и приручнике за остваривање циљева предвиђених програмом.